

УДК 354.1

<https://doi.org/10.34142/23121661.2021.34.13>orcid.org/0000-0003-4610-8220

© Домбровська А.В., 2021

orcid.org/0000-0003-1921-3041

© Марченко В.В., 2021

А.В. Домбровська, В.В. Марченко**МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ
ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ****A. Dombrovska, V. Marchenko****MINISTRY OF DEFENSE OF UKRAINE
IN THE CONTEXT OF THE INTRODUCTION
OF E-GOVERNMENT**

Анотація. У статті проаналізовано основні функції Міністерства оборони України як центрального органу виконавчої влади. Досліджено проблему реформування системи державного управління, зокрема сектора оборони України. Метою статті є вирішення проблеми впровадження електронного урядування в управлінську систему Міністерства оборони України як ключового напрямку реформування сектора оборони України. Серед заходів реформування системи державного управління визначено децентралізацію функцій держави та бюджетних ресурсів, відкритість, прозорість та підзвітність державних органів, а також впровадження електронного урядування – форми організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян. Запропоновано впровадження електронного урядування в сферу електронних систем обліку матеріально-технічних ресурсів Збройних сил України, створення електронного реєстру військовозобов'язаних, електронного документообігу.

Ключові слова: інформатизація, електронне урядування, Міністерство оборони України, реформування.

Аннотация. В статье проанализированы основные функции Министерства обороны Украины как центрального органа исполнительной власти. Исследована проблема реформирования системы государственного управления, в частности сектора обороны Украины. Целью статьи является решение проблемы внедрения электронного правительства в управленческую систему Министерства обороны Украины как ключевого направления реформирования сектора обороны Украины. Среди мер по реформированию системы государственного управления обозначены децентрализация функций государства и бюджетных ресурсов,

открытость, прозрачность и подотчетность государственных органов, а также внедрение электронного правительства – формы организации государственного управления, способствующего повышению эффективности, открытости и прозрачности деятельности органов государственной власти и органов местного самоуправления с использованием информационно-телекоммуникационных технологий для формирования нового типа государства, ориентированного на удовлетворение потребностей граждан. Предложено внедрение электронного правительства в сферу электронных систем учета материально-технических ресурсов Вооруженных сил Украины, создание электронного реестра военнообязанных, электронного документооборота.

Ключевые слова: информатизация, электронное правительство, Министерство обороны Украины, реформирование.

Annotation. The article analyzes the main functions of the Ministry of Defense of Ukraine as a central executive body. The problem of reforming the public administration system, in particular the defense sector of Ukraine, has been investigated. The purpose of the article is to solve the problem of introducing e-government in the management system of the Ministry of Defense of Ukraine as a key area of reforming the defense sector of Ukraine. Among the measures to reform the public administration system there are the decentralization of state functions and budgetary resources, openness, transparency and accountability of state bodies, as well as the introduction of e-government, a form of public administration organization that contributes to increasing the efficiency, openness and transparency of the activities of public authorities and local self-government bodies. The use of information and telecommunication technologies to form a new type of state focused on meeting the needs of citizens. The introduction of electronic government in the field of electronic systems of accounting for material and technical resources of the Armed Forces of Ukraine, the creation of an electronic register of persons liable for military service, electronic document circulation is proposed.

Key words: informatization, e-government, defense ministry, reforming.

Російська агресія стала ключовим фактором, який вплинув на процес реформування сектора безпеки та оборони України. Виклики та загрози національній безпеці стимулювали мобілізацію зусиль як держави, так і громадянського суспільства, що стало імпульсом для побудови нових Збройних сил України і вплинуло на впровадження оборонних реформ.

Головним викликом, який заважає реалізації реформ у безпековому секторі, залишається системна корупція, яка нівелює успіхи у функціональних та організаційних змінах. Дисбаланс між прозорістю та секретністю в секторі безпеки створює умови для зловживань у сфері закупівель та в оборонній промисловості. Зі свого боку інформатизація суспільства та стрімке розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій уможливили впровадження електронного урядування та перехід до електронного документообігу в органах державної виконавчої влади України.

Метою статті є вирішення проблеми впровадження електронного урядування в управлінську систему Міністерства оборони України як ключового напрямку реформування сектора оборони України.

Питання електронного урядування досліджували в наукових працях такі правознавці, як М. Г. Ватковська, О. П. Голобуцький, М. С. Демкова, С. В. Дзюба, Д. В. Дубова, С. В. Дубова, П. С. Клімушин, Г. Г. Почепцов, А. І. Семенченко, А. О. Серенко, С. А. Чукут та інші. Проте завдання, функції та особливості електронного урядування безпосередньо в Міністерстві оборони України досліджені фрагментарно, і сучасний стан впровадження та розвитку електронного урядування в державі вимагає уточнення цих категорій.

До основних функцій Міністерства оборони України як центрального органу виконавчої влади передусім належить забезпечення впровадження в життя державної політики в сфері оборони, функціонування, бойової та мобілізаційної готовності, боєздатності та підготовки Збройних сил України до здійснення покладених на них завдань[1].

Стратегія національної безпеки України серед основних напрямів державної політики національної безпеки України визначає реформування системи державного управління, нову якість антикорупційної політики [2]. Так само державне управління має ґрунтуватися на принципах верховенства права, рівності громадян перед законом, чесності та прозорості влади, а його пріоритетом повинен стати захист прав, свобод і законних інтересів громадян, національних інтересів України.

Серед заходів щодо реформування системи державного управління визначено децентралізацію функцій держави та бюджетних ресурсів, відкритість, прозорість та підзвітність державних органів, а також упровадження електронного урядування.

Як зазначено в Концепції розвитку електронного урядування в Україні, електронне урядування – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [3].

Основними принципами реалізації Концепції є такі:

а) цифровий – забезпечення будь-якої діяльності органів влади передбачає електронну форму реалізації як пріоритетну, а планування та реалізація будь-якої реформи, проекту чи завдання – із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій;

б) одноразове введення інформації – реалізація підходу, згідно з яким фізичні та юридичні особи лише один раз подають інформацію до органів влади, а у подальшому вона повторно використовується органами влади для

надання публічних послуг та виконання інших владних повноважень з дотриманням вимог захисту інформації та персональних даних;

в) сумісність за замовчуванням – здійснення проектування та функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем в органах влади відповідно до єдиних відкритих вимог та стандартів для забезпечення їхньої подальшої сумісності, електронної взаємодії та повторного використання. Крім того, одним із принципів реалізації Концепції є доступність та залучення громадян, відкритість та прозорість, довіра та безпека.

Як зазначається в проекті Зеленої книги з електронного урядування в Україні, запровадження електронної взаємодії органів влади зорієнтовано на здійснення таких завдань:

1) передача та одержання органами влади організаційно-розпорядчих документів в електронній формі;

2) автоматизований обмін електронними даними (повідомленнями) між інформаційними системами органів влади;

3) автоматизований доступ органу влади до електронних даних інформаційних систем інших органів влади відповідно до повноважень [4].

Відповідно до вищезазначеного, пропонуємо як завдання електронного урядування в органах виконавчої влади України визначити конкретні заходи, які необхідно здійснити, чи проблеми, які потребують вирішення у встановлені строки для досягнення мети електронного урядування – створення та розвиток інноваційної форми взаємодії держави, громадськості та бізнес-структур, що полягає в електронному відомчому управлінні, одержанні електронних адміністративних послуг, електронному зверненні до органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій [5].

Основними завданнями електронного урядування в органах виконавчої влади в Україні мають бути визначені такі:

1) забезпечення функціонування та вдосконалення наявної системи електронної взаємодії в органах виконавчої влади;

2) розвиток інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів;

3) забезпечення діяльності єдиного веб-порталу органів виконавчої влади України;

4) підтримка та вдосконалення єдиного інформаційного веб-ресурсу звернень громадян до органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

5) розвиток єдиного державного порталу адміністративних послуг;

6) забезпечення електронної звітності за принципом «єдиного вікна»;

7) поширення практики електронного документообігу в органах виконавчої влади;

8) забезпечення передачі й обміну інформації під час здійснення електронного урядування, зберігання інформації в Національному реєстрі електронних інформаційних ресурсів;

9) деперсоніфікація надання адміністративних послуг;

10) удосконалення діяльності, оптимізація функцій Агентства з питань електронного урядування України та інших суб'єктів електронного урядування в органах виконавчої влади України тощо.

Ефективність реалізації зазначених завдань залежить від чіткого усвідомлення мети впровадження електронного урядування в окремій галузі чи секторі, а якість практичної реалізації цих завдань залежить від чіткості визначення функцій і їхнього ефективного розподілу.

Реформування сектора оборони України з огляду на застосування елементів електронного урядування передбачає впровадження електронних систем обліку матеріально-технічних ресурсів Збройних сил України, створення електронного реєстру військовозобов'язаних, електронного документообігу кар'єри військовослужбовця, безпаперової компенсації за піднайом житла, онлайн-черги на житло, електронних рапортів, проходження військово-лікарської комісії (ВЛК), заявок з електронними підписами тощо.

Крім того, як зазначено в Стратегії національної безпеки України, пріоритетами забезпечення кібербезпеки та безпеки інформаційних ресурсів як одного з основних напрямів державної політики національної безпеки України є реформування системи охорони державної таємниці та іншої інформації з обмеженим доступом, захист державних інформаційних ресурсів, систем електронного урядування, технічного та криптографічного захисту інформації з огляду на практику держав-членів НАТО та ЄС [2].

Основними проблемами інформаційної безпеки в електронному документообігу в органах виконавчої влади є такі:

1) недосконалість правового забезпечення (відсутність стратегії інформаційної безпеки в електронному документообігу, відсутність єдності в політиці вирішення цієї проблеми, повноваження щодо якої покладено на низку органів виконавчої влади, колізії у чинних нормативно-правових актах щодо застосування електронного цифрового підпису тощо);

2) неефективність технічного, технологічного, організаційного, кадрового, фінансового, методологічного забезпечення системи електронного документообігу;

3) неефективність функціонуванні єдиної інформаційної інфраструктури в органах виконавчої влади, відсутність налагодженої міжвідомчої взаємодії, координації і контролю тощо;

4) відсутність адекватного наявним інформаційним ризикам механізму захисту інформації під час електронного документообігу в органах виконавчої влади;

б) високий рівень інформаційних ризиків, пов'язаних з уразливістю інформаційного суспільства від шкідливої чи неякісної інформації, поширених випадків шахрайства й промислового шпигунства в електронних мережах й інтернет-просторі, кіберзлочинності, несанкціонованим та неправомірним впливом сторонніх осіб на процес електронного документообігу в органах виконавчої влади, знищення інформації, програмних засобів, які забезпечують опрацювання даних або функціонування технічних засобів і систем тощо.

Вирішення зазначених питань сприятиме підвищенню ефективності електронного документообігу, який є основою сучасного електронного урядування, відкритості й прозорості діяльності органів виконавчої влади в Україні.

Подальший успішний розвиток Української держави на основі стратегії європейської інтеграції неможливий без вирішення проблеми реформування сектора безпеки й оборони. Ключовим завданням має стати розбудова оборонних і безпекових спроможностей на основі стандартів НАТО. Головні зусилля необхідно зосередити на проведенні системних реформ, впровадженні електронного урядування в сфері електронних систем обліку матеріально-технічних ресурсів Збройних сил України, створенні електронного реєстру військовозобов'язаних, електронного документообігу.

Література

1. Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 р. № 1932-ХІІ. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992. № 9. ст. 106; 2. Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 р. «Про Стратегію національної безпеки України». Введено в дію Указом Президента України від 26 травня 2015 року. №287/20. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Ukazy/396.html>; 3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 20 вересня 2017 р. № 649-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p#Text>; 4. The Green Paper on the Electronic Governance in Ukraine. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://etransformation.org.ua/2014/11/24/355/>; 5. Марченко В. В. Електронне урядування в органах виконавчої влади: адміністративно-правові засади: монографія. Харків: Панов, 2016. 444 с. С. 82.